

REPUBLICA MOLDOVA

Raionul Orhei

Primăria Comunei Chiperceni

PLAN LOCAL DE ACȚIUNI

Comuna Chiperceni, Raionul Orhei

Perioada de implementare: 2025 – 2030

Elaborat de:

Echipa tehnică AO Oikumena,
în colaborare cu Echipa Primăriei Comunei Chiperceni

Aprobat de:

Consiliul Local Chiperceni
Hotărârea nr. ____ / ____ _____ 2025

PLAN LOCAL DE ACȚIUNI

Comuna Chiperceni, Raionul Orhei

Notă: Prezentul document este un instrument de planificare flexibil, care se poate adapta și completa pe măsură ce survin schimbări în situația economică, socială și de mediu. Pentru rezultate optime, este esențial ca autoritățile locale și comunitatea să colaboreze îndeaproape, beneficiind totodată de sprijinul partenerilor și investitorilor externi.

PREFAȚĂ

Din comuna Chiperceni fac parte localitățile: Chiperceni (sat-reședință), s. Voroteț și s. Andreevca.

Prezentul **Plan Local de Acțiuni (PLA)** pentru comuna Chiperceni, din raionul Orhei, este conceput pentru a ghida evoluția durabilă a localității, pornind de la o analiză integrată a resurselor naturale, a contextului socio-economic și a infrastructurii existente. Documentul propune măsuri concrete și realiste care să sprijine modernizarea infrastructurii, să dezvolte economia rurală și să protejeze mediul, asigurând totodată creșterea calității vieții locuitorilor.

ACRONIME & ABREVIERI

- **ADMA** – Agenția pentru Dezvoltarea și Modernizarea Agriculturii
- **AIPA** – Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură
- **BERD** – Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
- **EE** – Eficiență energetică
- **FAO** – Food and Agriculture Organization (Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură)
- **FEN** – Fondul Ecologic Național
- **GEFF** – Programul de Finanțare a Economiei Verzi
- **GIS** – Geographic Information System (Sistem Informațional Geografic)
- **GIZ** – Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (Agenția Germană pentru Cooperare Internațională)
- **IFAD** – Fondul Internațional pentru Dezvoltare Agricolă
- **IPCC** – Intergovernmental Panel on Climate Change (Grupul Interguvernamental privind Schimbările Climatice)
- **LCC** – Land Capability Classification (Clasificarea capacității terenurilor)
- **LDN** – Land Degradation Neutrality (Neutralitatea degradării terenurilor)

- **MAC-P** – Agricultură Competitivă în Moldova
- **MAME** – Proiectul Modernizarea Tehnicii și Echipamentului Agricol
- **MDT** – Managementul Durabil al Terenurilor
- **ONG** – Organizație non-guvernamentală
- **PDSISM** – Programul Dezvoltării Sistemului de Irigare la Scară Mică
- **PFP** – Perdele Forestiere de Protecție
- **PNDR** – Programul Național de Dezvoltare Rurală
- **PNERP** – Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor
- **PNUD** – Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
- **SDG** – Sustainable Development Goals (Obiective de Dezvoltare Durabilă)
- **TRTP** – Programul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale”
- **UCIP IFAD** – Unitatea Consolidată pentru Implementarea Programelor IFAD
- **UE** – Uniunea Europeană

LISTĂ TABELE

1. Tabelul din secțiunea 4.2. **”Măsurile propuse, rezultate preconizate, indicatori de monitorizare și evaluare, instituții responsabile, surse de finanțare”**

LISTĂ FIGURI

1. Harta „Sub-tipuri de sol”
2. Harta „Conținutul de nisip (0-5 cm)”
3. Harta „Conținutul de praf (0-5 cm)”
4. Harta „Conținutul de argilă (0-5 cm)”
5. Harta „Stocuri de carbon (0-30 cm)”
6. Ponderea categoriilor de utilizare a terenurilor
7. Harta „Acoperirea terenurilor”
8. Harta „Eroziunea solului”
9. Plan – schiță a PFP-urilor din perimetrul comunei

CUPRINS

PREFAȚĂ	1
ACRONIME & ABREVIERI	1
LISTĂ TABELE	2
LISTĂ FIGURI	2
1. INTRODUCERE	4
2. SITUAȚIA ACTUALĂ	4
2.1. Relieful, clima și apele	4
2.2. Resursele naturale.....	5
2.2.1. Solurile	5
2.2.2. Fond forestier.....	7
2.2.3. Resurse minerale.....	7
2.2.4. Resurse energetice.....	7
2.3. Acoperirea și utilizarea terenurilor	8
2.4. Populația, așezările și infrastructura	9
2.5. Protecția mediului	10
2.5.1. Managementul deșeurilor	10
2.5.2. Biodiversitatea	10
2.5.3. Perdele Forestiere de Protecție (PFP)	10
2.6. Hazarduri naturale	12
2.6.1. Eroziunea solului.....	13
3. OPORTUNITĂȚI ȘI CONSTRÂNGERI	15
3.1. Oportunități de dezvoltare.....	15
3.2. Constrângeri de dezvoltare.....	15
3.3. Scenarii de dezvoltare	15
3.3.1. Scenariul 1: Dezvoltare agricolă intensivă	15
3.3.2. Scenariul 2: Dezvoltare ecologică și turistică	16
3.3.3. Scenariul 3: Dezvoltare mixtă (agricultură sustenabilă + infrastructură modernă).....	16
4. OPȚIUNI DE DEZVOLTARE	16
4.1. Pretabilitatea unor culturi agricole și scheme de rotație a culturilor	16
4.2. Măsuri propuse, rezultate preconizate, indicatori de monitorizare și evaluare, instituții responsabile, surse de finanțare	18
5. COMUNICARE ȘI SENSIBILIZARE	28
5.1. Obiectivele strategiei de comunicare	28
5.2. Mesaje-cheie.....	28
5.3. Public-țintă	30
5.4. Canale de comunicare	30
5.5. Activități propuse.....	33
6. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI	34
BIBLIOGRAFIE	35
ANEXE	35

1. INTRODUCERE

Comuna Chiperceni, poziționată în raionul Orhei, dispune de terenuri agricole fertile și un peisaj colinar tipic zonei centrale a Republicii Moldova. Acest **Plan Local de Acțiuni** își propune să ofere o perspectivă strategică pentru dezvoltarea durabilă a comunei, încurajând modernizarea infrastructurii, creșterea economică și conservarea mediului, pentru a răspunde nevoilor prezente și viitoare ale locuitorilor.

Obiective specifice:

- Analiza factorilor naturali, socio-economici și de infrastructură ce influențează comuna Chiperceni;
- Identificarea principalelor probleme și oportunități pentru dezvoltarea locală;
- Stabilirea unor direcții și măsuri clare pentru creșterea competitivității agricole, modernizarea infrastructurii și protecția mediului;
- Implicarea activă a autorităților, fermierilor, investitorilor, ONG-urilor și comunității în implementarea planului.

2. SITUAȚIA ACTUALĂ

2.1. Relieful, clima și apele

Relieful. Comuna Chiperceni se află într-o zonă colinară, cu altitudinea minimă 114,3 m, maximă 325,0 m (amplitudine altitudinală ~210,8 m). Panta medie a terenului este de ~6,2°, cu porțiuni abrupte (panta maximă ~29,1°). Expoziția medie a versanților este de ~164,3° (sudică). Relieful comunei este domol, dominat de dealuri cu versanți blânzi. Pantele medii de aproximativ 11% și orientarea spre sud implică un grad moderat de expunere la eroziune. În câmpia uscată se cultivă grâu și secară, iar pe dealuri se cultivă viță și pomi fructiferi. Parametrii morfometrici (altitudine medie ~230 m, amplitudine ~211 m) indică un relief moderat variat. Prin urmare, lucrările antierozionale și practicile agricole conservatoare sunt recomandate pentru a păstra fertilitatea și a evita alunecările de teren.

Clima. Comuna are un climat temperat-continental, cu ierni reci (-1,20°C, min. -21°C) și veri călduroase (peste 21°C, max. 37°C). Primăverile și toamnele au temperaturi medii între 10-11°C. Precipitațiile medii iarna sunt de 123 mm, iar anual variază între 500-600 mm, cu minime sub 450 mm în anii secetoși și maxime de peste 650 mm în anii ploioși. În viitorul apropiat, temperaturile vor crește cu 1,5-2°C, iar precipitațiile vor deveni mai neregulate.

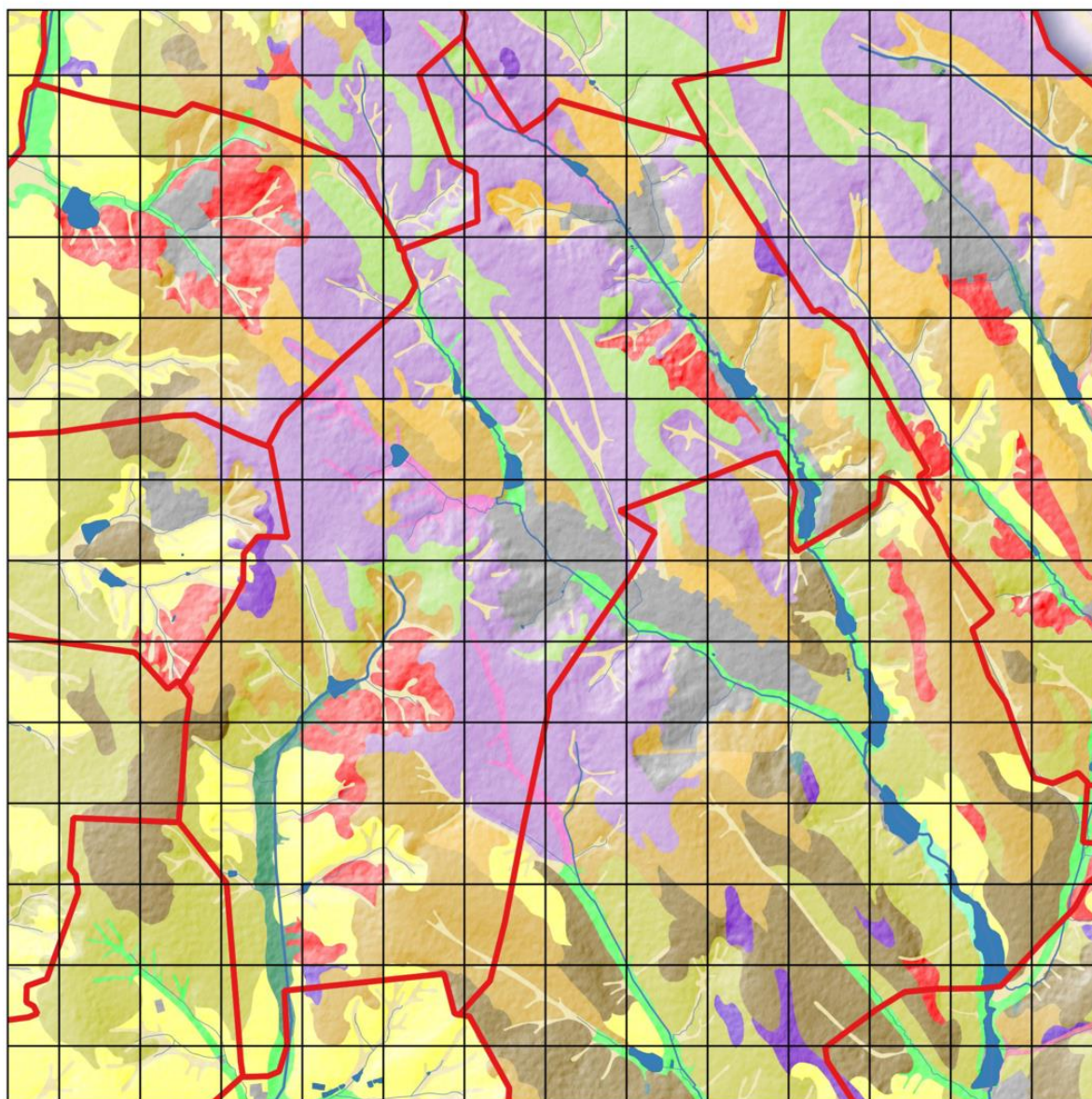
Sursele de apă. Comuna nu beneficiază de resurse de apă considerabile: de pe teritoriul comunei încep 2 râuri mici – Drăghinici și Valea Socilor. Ambele sunt cursuri de apă provizorii. Sunt amenajate 47 iazuri cu o suprafață totală de 61,4 ha. Și râurile și lacurile în perioadele aride seacă. De asemenea, rezervele subterane de apă pot fi utilizate pentru consumul domestic, dar calitatea lor variază în funcție de adâncime și locație. Este necesară implementarea unor sisteme de filtrare și monitorizare pentru a asigura siguranța apei potabile. Din cauza creșterii evaporării (cca 0,9 m³ de pe fiecare m² de apă) în viitorul apropiat sursele de apă se vor micșora.

2.2. Resursele naturale

2.2.1. Solurile

Solurile cenușii molice împreună cu cernoziomurile predomină pe întreg teritoriul comunei, reprezentând solul genetic principal și acoperind covârșitor suprafața acesteia. Celelalte tipuri de sol au o extindere foarte limitată, aproape neglijabilă.

Sub-tipuri de sol - Comuna Chiperceni

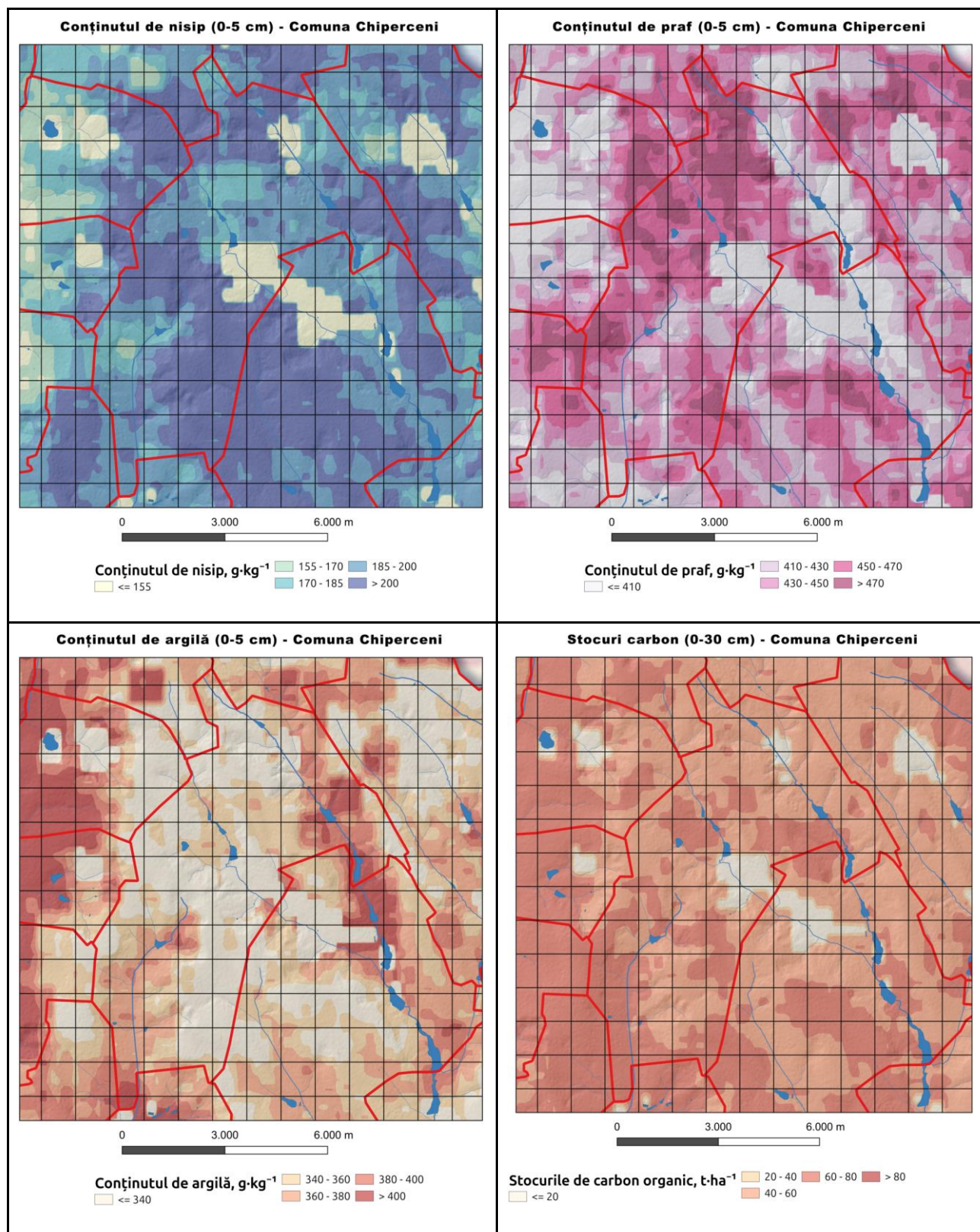

0 3.000 6.000 m

Sub-tipuri de sol

Alunecări de teren active	Cernoziom obișnuit	Sol cenușiu tipic
Cernoziom argiloiluvial	Cernoziom tipic	Sol cernizuomoid tipic
Cernoziom carbonatic	Cernoziom vertic	Sol cernoziomoid levigat
Cernoziom levigat	Sol aluvial mlăștinos	Sol deluvial ocric
	Sol aluvial molice	
	Sol cenușiu molice	

Predomină cernoziomurile, cunoscute pentru fertilitate ridicată, adecvate cerealelor (grâu, porumb), oleaginoaselor (floarea-soarelui), legumelor și viței-de-vie. Practicile agricole nesustenabile (monocultură, fertilizanți chimici în exces) pot diminua calitatea solului pe termen lung.

Primăria Chiperceni cuprinde și **46.8 ha de terenuri afectate**, precum râpe și zone predispuse la alunecări de teren, care necesită intervenții pentru consolidare și reabilitare ecologică.

Solurile din această comună au o textură luto-argiloasă, cu aproximativ 35% argilă, 45% praf (silt) și 20% nisip. Proportia ușor mai mare de nisip asigură un drenaj mai rapid și o încălzire timpurie a solului primăvara, însă acesta poate pierde umezeala mai repede în condiții de secetă. Conținutul de carbon organic este mai scăzut (~5.9%), ceea ce indică o fertilitate moderată și necesitatea unor măsuri de îmbunătățire a rezervelor de humus pentru menținerea productivității. Pentru a contracara pierderea rapidă a apei din sol, sunt recomandate practici de conservare a umidității (de exemplu, mulcirea și încorporarea de resturi organice).

Conținutul mediu de carbon organic în stratul 0–5 cm este 38.8 g/kg, scăzând la 19.3 g/kg în stratul 5–15 cm și la 18.2 g/kg în stratul 15–30 cm. La adâncimi mai mari, conținutul continuă să descrească: 15.9 g/kg la 30–60 cm, 10.3 g/kg la 60–100 cm și 7.3 g/kg în stratul 100–200 cm. Stocul total de carbon organic până la 30 cm adâncime este de ~56.4 t/ha. Se observă o diminuare accentuată a conținutului de carbon cu adâncimea (de ~5–6 ori mai mic la 2 m față de suprafață).

2.2.2. Fond forestier

Suprafața împădurită este restrânsă, dar importantă pentru menținerea biodiversității și combaterea eroziunii. Extinderea suprafețelor împădurite și a perdelelor forestiere ar îmbunătăți stabilitatea solului și calitatea mediului.

Primăria Chiperceni dispune de plantații forestiere care ocupă o suprafață totală de 670.02 ha, dintre care terenuri proprietatea publică a statului constituie 344,0 ha și terenuri proprietatea publică a UAT – 166.74 ha și proprietatea privată – 159.28 ha.

Pe lângă pădurile propriu-zise, primăria dispune de 59,0 ha de perdele forestiere de protecție, toate fiind proprietatea publică a UAT. Acestea sunt destinate protecției terenurilor agricole și infrastructurii locale, având o importanță deosebită în prevenirea eroziunii solului, reducerea efectelor vânturilor puternice și îmbunătățirea microclimatului regional.

2.2.3. Resurse minerale

Pot exista depozite de nisip, argilă și pietriș la scară mică, folosite la construcții, necesitând reglementări stricte pentru minimalizarea impactului asupra mediului.

2.2.4. Resurse energetice

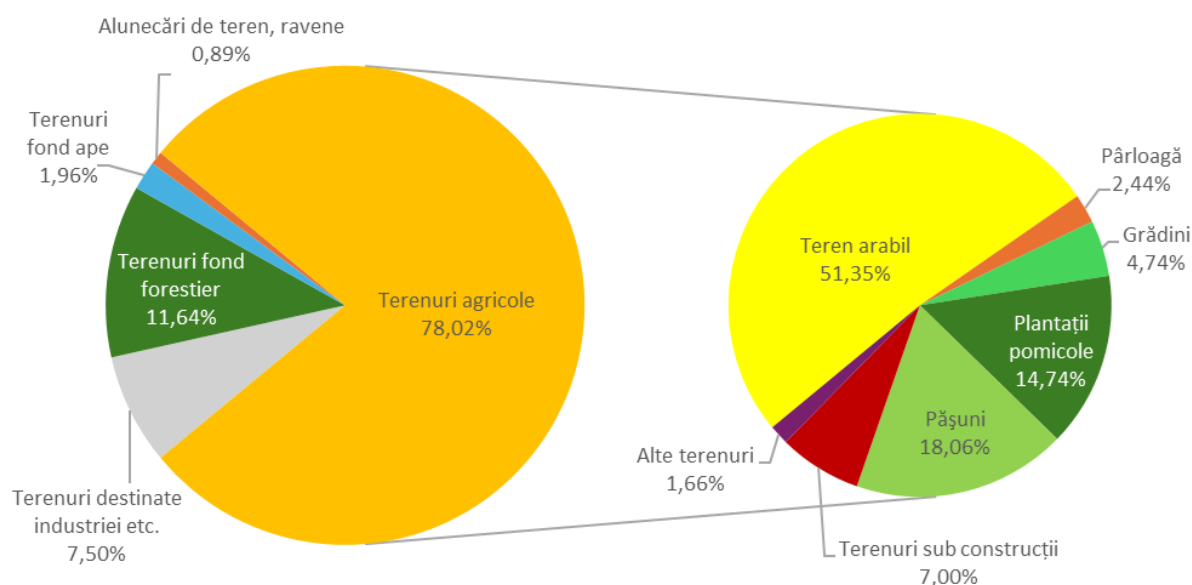
Comuna nu dispune de resurse fosile, însă condițiile climatice pot susține proiecte de energie solară și micro-eoliene.

2.3. Acoperirea și utilizarea terenurilor

Utilizarea terenurilor în comuna Chiperceni reflectă o structură agrară dominantă. Terenurile agricole ocupă 78,02% din totalul suprafeței, ceea ce indică un profil clar orientat spre activități agricole și agro-pomicole.

Componenta principală a acestor terenuri este terenul arabil, care acoperă 51,35% din întreaga suprafață a comunei. Această proporție ridicată sugerează o intensă activitate de cultură vegetală, în special cereale, legume și alte culturi de câmp. Urmează pășunile – 18,06%, care oferă suport pentru activitatea zootehnică. Un element semnificativ îl reprezintă plantațiile pomicole, ce acoperă 14,74% din teritoriu, valoare peste media multor alte localități, fapt ce indică o tradiție sau un interes local pentru pomicultură. Grădinile (4,74%) și pârlaoga (2,44%) completează structura agricolă. Grădinile, de regulă, sunt asociate cu gospodăriile individuale, în timp ce pârlaoga reflectă terenuri temporar scoase din circuitul agricol, aflate în repaus sau în așteptarea reamenajării.

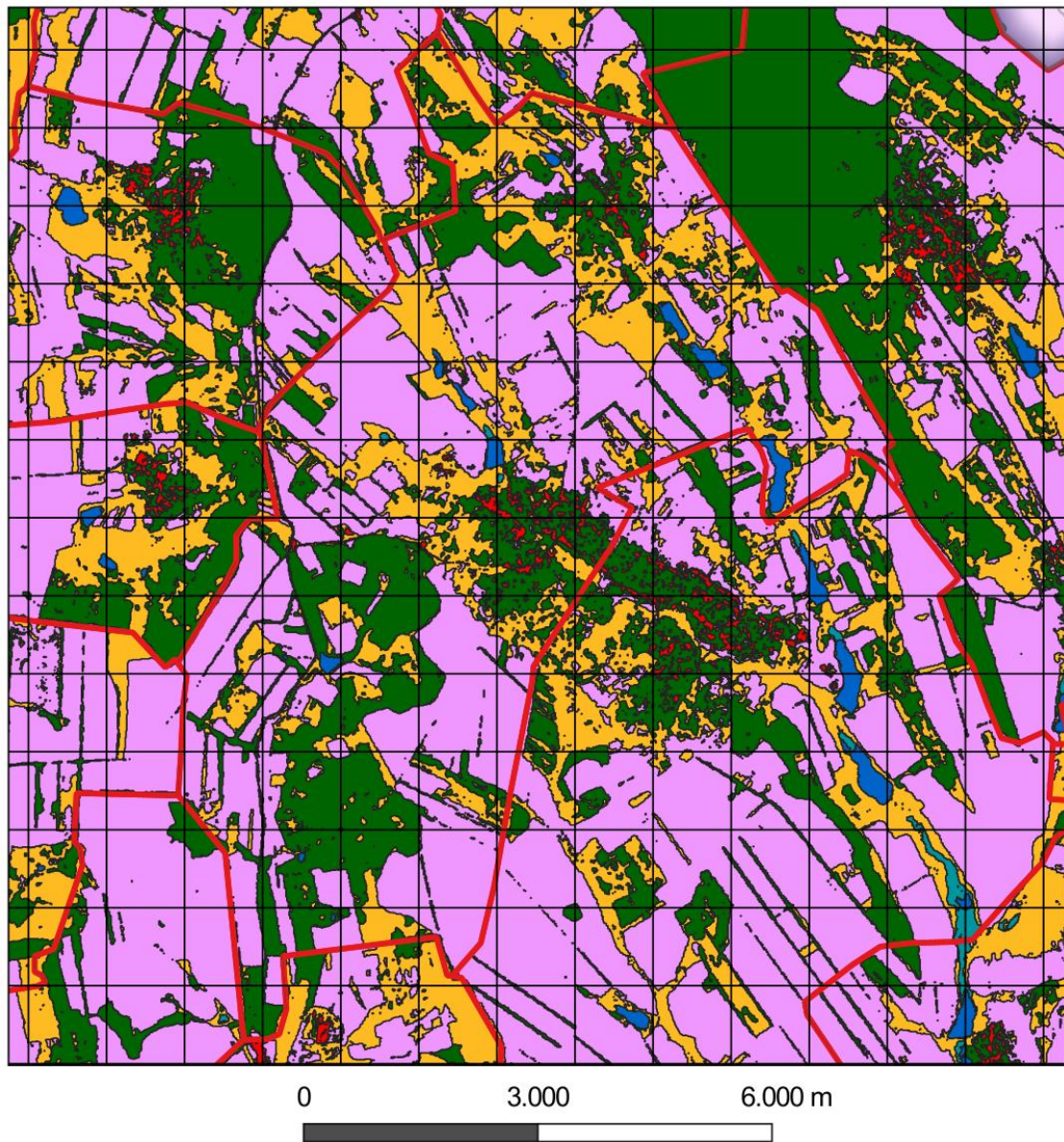
Ponderea categoriilor de utilizare a terenurilor

Terenurile sub construcții, care ocupă 7,00%, includ zonele de locuit, infrastructura locală și alte obiective sociale sau administrative. Această proporție este moderată și reflectă o densitate locativă obișnuită pentru o comună rurală. Categoria alte terenuri însumează 1,66% și poate include spații aflate în tranziție, terenuri degradate sau terenuri cu utilizări mixte, care nu se încadrează strict în categoriile principale.

În afara sectorului agricol, terenurile fondului forestier reprezintă 11,64%, o valoare semnificativă care susține echilibrul ecologic al zonei, contribuind la protecția solului și a biodiversității. Terenurile destinate industriei, transporturilor și altor activități economice însumează 7,50%, sugerând un anumit grad de diversificare economică și existența unor activități non-agricole importante pentru dezvoltarea locală. Terenurile fondului apelor – 1,96% – indică prezența unor râuri, iazuri sau canale, utile pentru irigații, pescuit și biodiversitate. De asemenea, sunt consemnate alunecări de teren și ravene (0,89%), ceea ce poate semnală o anumită vulnerabilitate geomorfologică în unele zone, necesară a fi monitorizată.

Acoperirea terenurilor - Comuna Chiperceni

Categoriile de terenuri	
Terenuri agricole	Bazine acvatice permanente
Vegetație arboricolă	Terenuri construite
Pajiști	Zone umede înnierbate
Teren gol/vegetație rară	

2.4. Populația, așezările și infrastructura

Populația. Conform recensământului din anul 2004, populația comunei Chiperceni se ridica la 3573 de locuitori (2295 loc. în s. Chiperceni, 1019 loc. în s. Voroteț și 259 loc. în s. Andreevca). Conform recensământului din anul 2014, populația comunei se redusese la 2745 de locuitori. Până în 2024, populația a continuat să scadă, ajungând la 2160 de locuitori, evidențiind tendințele generale de depopulare și migrație din zonele rurale. Migrația tinerilor către orașe sau în străinătate cauzează o lipsă acută de forță de muncă și îmbătrânirea demografică.

Așezările. Gospodăriile sunt dispuse în gospodării individuale, respectând tradiția rurală, însă infrastructura solicită investiții pentru o dezvoltare economică și socială durabilă.

Infrastructura.

- **Drumuri:** Secțiuni asfaltate, pietruite și de pământ, necesitând modernizare și întreținere;
- **Rețele de apă și canalizare:** Majoritatea gospodăriilor se bazează pe fântâni, iar canalizarea lipsește sau este minimală, riscând poluarea apei subterane;
- **Energie și telecomunicații:** Alimentarea cu energie este stabilă, deși accesul la internet și telefonie mobilă poate fi slab în unele zone, limitând dezvoltarea locală.

2.5. Protecția mediului

2.5.1. Managementul deșeurilor

Sistemul de colectare și depozitare este rudimentar, cu depozități necontrolate ce afectează solul și apa. Crearea unui sistem integrat de gestionare a deșeurilor (colectare selectivă, reciclare) ar spori calitatea mediului.

2.5.2. Biodiversitatea

Fondul forestier redus și practicile agricole intensive fragmentează habitatele naturale. Reîmpădurirea și menținerea coridoarelor ecologice pot contribui la conservarea biodiversității.

2.5.3. Perdele Forestiere de Protecție (PFP)

Numărul total al perdelelor forestiere de protecție identificate în comună este de 41, extinse pe o suprafață de 77,69 ha. Starea perdelelor forestiere de protecție examinate în teren poate fi caracterizată ca starea cu funcționalitatea redusă, ceea ce înseamnă că toate sectoarele necesită intervenții de diferit grad de complexitate pentru restabilirea stării funcționale optime.

38 PFP sunt slab afectate de fenomene de uscare (gradul de uscare U1), proporția medie a arborilor uscați este de 10-20% din numărul total al arborilor. Gradul de uscare în celelalte 3 PFP- uscare mijlocie (U2), proporția medie a arborilor uscați este de 21-40% din numărul total al arborilor.

PFP-urile analizate includ vegetație lemnoasă:

- arboret monodominant de nuc, prezent în 11 PFP.
- specii în amestec: ulm, salcâm, sălcioara, cireș, măr, cais, stejar, paltin și alte diverse tari – 30 PFP.

În dependență de vârsta medie a speciei de bază, se găsesc 1 PFP de 10 ani, 1 PFP – 20 ani, 22 PFP de 30-35 ani, 13 PFP – 40-45 ani, 4 PFP – 50 ani.

Construcția PFP:

- 1 rând, cu lățimea de 2-4 m – 6 PFP
- 2 rânduri, lățimea de 4-10 m – 23 PFP
- 3 rânduri, 6-9 m – 2 PFP
- 4 rânduri, 6-10 m – 5 PFP
- 6 rânduri, 10 m – 2 PFP
- 8 rânduri, 10 m – 1 PFP
- 12 rânduri, 16 m – 1 PFP

În structura perdelelor forestiere examinate se găsește un sortiment de specii arborescente și arbustive de vârsta de cca 10 ani: măceș (în 40 PFP), porumbar (în 20 PFP), păducel (în 2 PFP), lemn câinesc (3 PFP), scumpie (5 PFP), sânțer (3 PFP), corcoduș (1 PFP).

Majoritatea perdelelor forestiere de protecție sunt amplasate pe terenuri stabile – 40 PFP, în 1 PFP se observă alunecări de teren.

Suprafața celor 41 PFP (77,69 ha) identificate reprezintă doar 2% din suprafața terenurilor cu destinație agricolă (4082.02 ha), mult sub ponderea optimă de 4% necesară pentru protecția solului. Pentru atingerea acestui prag, se recomandă extinderea suprafețelor prin împădurire cu peste 80 ha. Gestionarea sustenabilă a terenurilor și implementarea unor măsuri urgente de protecție a solului sunt esențiale pentru prevenirea degradării continue, menținerea fertilității și protejarea mediului. Această extindere ar putea fi realizată prin împădurirea terenurilor degradate, precum și a celor moderat și puternic erodate, contribuind astfel la protecția solului. Creșterea suprafețelor împădurite va mai contribui și la îmbunătățirea capacității de retenție a apei, și astfel crearea unor condiții mai favorabile pentru dezvoltarea culturilor agricole. Aplicarea măsurilor de reabilitare a PFP-urilor și împădurirea ar reprezenta un progres semnificativ către o agricultură durabilă și o gestionare mai eficientă a resurselor naturale.

Pentru PFP-urile din perimetrul primăriei Chiperceni sunt propuse următoarele lucrări silvotehnice de îngrijire și conducere a arboretului, precum și completări:

- Rărituri, pe o suprafață de 23,09 ha (18 PFP): Aceste lucrări constau în tăierea unor arbori selectați pentru a reduce densitatea vegetației și a îmbunătăți dezvoltarea celor rămase. Răriturile contribuie la sporirea sănătății pădurii prin îmbunătățirea circulației aerului și a luminii, permițând creșterea arborilor rămăși și susținând biodiversitatea prin crearea unui mediu mai echilibrat.
- Curățiri, pe o suprafață de 1,48 ha (1 PFP): Curățirile constau în îndepărtarea resturilor vegetale, a speciilor invazive și a materialului lemnos căzut. Aceste lucrări sunt esențiale pentru îmbunătățirea condițiilor de creștere ale arborilor existenți, prevenind acumularea de biomasă uscată, reducând riscurile de incendiu și contribuind la menținerea unui echilibru ecologic stabil în pădure.
- Elagaj, pe o suprafață de 24,52 ha (20 PFP): Elagajul presupune îndepărtarea ramurilor uscate, rupte sau dăunătoare din coroana arborilor, promovând o structură

aerisită și sănătoasă a pădurii. Această lucrare ajută la prevenirea bolilor și sprijină dezvoltarea unei vegetații inferioare mai viguroase, îmbunătățind astfel rolul ecologic al perdelei forestiere.

- Emondaj, pe o suprafață de 0,55 (1 PFP). Emondajul vizează îndepărtarea ramurilor uscate și deteriorate de pe trunchiurile copacilor, pentru a preveni răspândirea bolilor și a îmbunătăți circulația aerului în perdeaua forestieră. Această lucrare contribuie la formarea unei structuri sănătoase a arboretului, protejând în același timp solul și vegetația înconjurătoare.
- Îngrijirea subarboretului, pe 14,81 ha (21 PFP). Lucrările de îngrijire a subarboretului sunt esențiale pentru menținerea unei structuri ecologice echilibrate, prin controlul vegetației inferioare și asigurarea unui mediu favorabil pentru creșterea arborilor. Aceste măsuri contribuie la sănătatea întregului ecosistem forestier, prevenind supraaglomerarea și favorizând diversitatea speciilor.
- Reconstrucție prin refacere 4,66 ha (4 PFP). Acest tip de lucrare prevede înlăturarea integrală a arboretului preexistent și reinstalarea artificială a unui nou arboret, folosind specia sau speciile din vechiul arboret, după ce în prealabil sau luat măsuri eficiente de lucrare și ameliorare a solului. Sunt supuse acțiunii de refacere toate perdelele forestiere degradate (consistența 0,1-0,3), precum și cele defectuoase (consistența 0,4-0,6), tinere sau ajunse aproape de vârsta exploatabilității, care au o stare de vegetație lăncedă.
- Reconstrucție prin substituire 4,69 ha (2 PFP): metoda de înlocuire integrală sau în cea mai mare parte a speciei, respectiv a speciilor din componența perdelelor forestiere degradate, cu alte specii corespunzătoare stațiunii.

Aceste lucrări sunt importante pentru menținerea funcționalității perdelelor forestiere de protecție, contribuind la protejarea solului, prevenirea eroziunii și protecția ecosistemului local.

De asemenea, se recomandă crearea de noi perdele forestiere, pentru a atinge o pondere optimă de împădurire care va proteja solul și va preveni eroziunea, alunecările de teren, și pierderea fertilității. Extinderea fondului forestier ar contribui la stabilizarea solului, reducerea efectelor vânturilor puternice și protejarea culturilor agricole, îmbunătățind astfel microclimatul local, ce va implica un impact direct pozitiv asupra producției agricole. Extinderea suprafeței de pădure va sprijini și protecția infrastructurii locale, ameliorând condițiile ecologice generale ale comunei. O primă acțiune ar fi identificarea și prioritizarea terenurilor vulnerabile, în vederea creșterii procentului perdelelor forestiere de protecție, de la 2% la 4%, pondere optimă de protejare a terenurilor agricole. Îmbunătățirea gradului de împădurire va avea efecte pozitive asupra biodiversității și va reduce riscurile de calamități naturale. Este important ca măsurile să fie implementate pe termen lung, argumentat, pentru asigurarea gestionării sustenabile a resurselor locale.

2.6. Hazarduri naturale

Eroziunea, secetele și alunecările de teren rămân principalele amenințări, accentuate de schimbările climatice și practicile agricole defectuoase. Adoptarea unei agriculturi durabile, rotația culturilor și gestionarea responsabilă a apei ar reduce aceste riscuri.

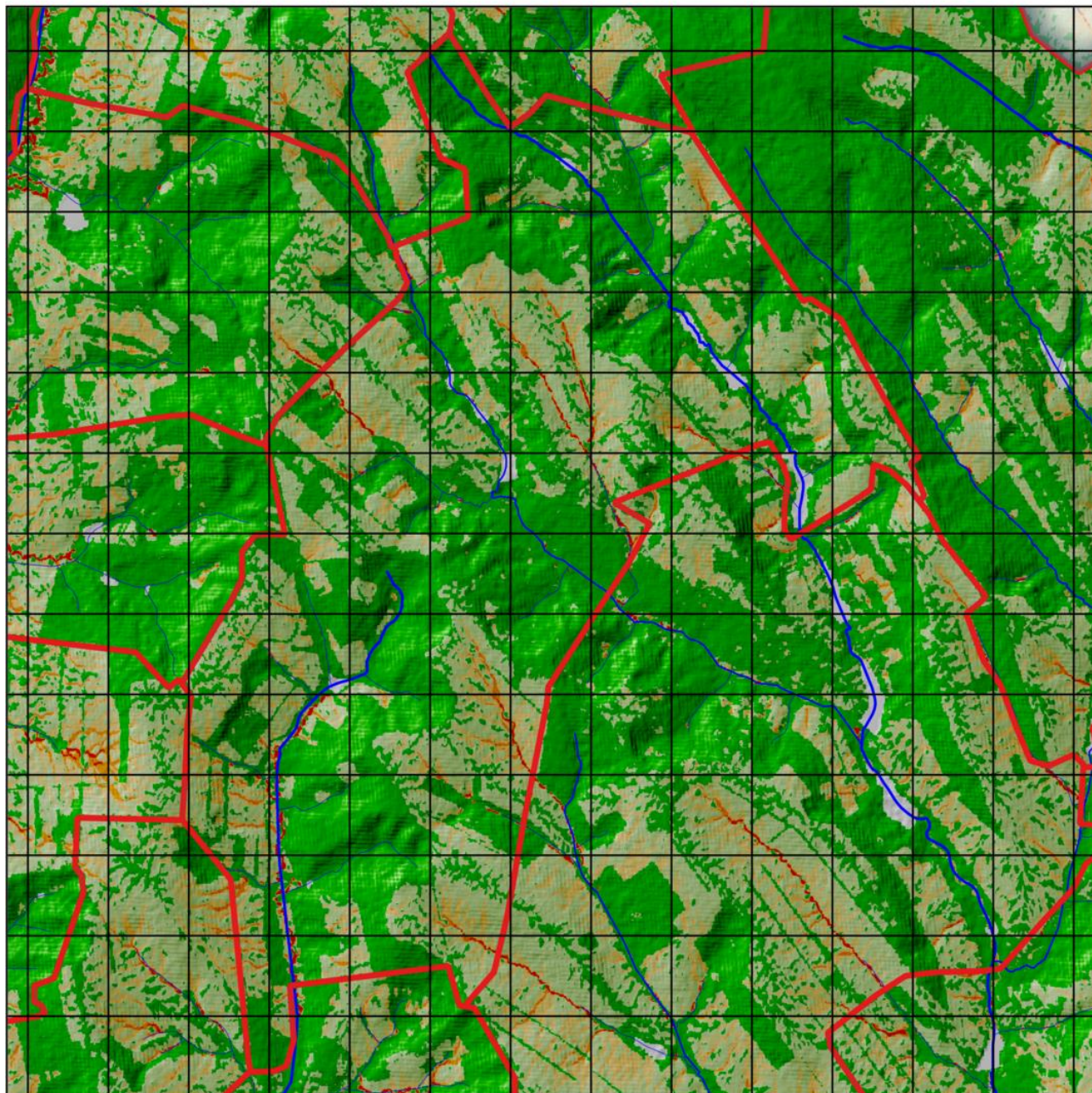
2.6.1. Eroziunea solului

La nivelul comunei Chiperceni, se înregistrează o pierdere anuală de sol prin eroziune hidrică de circa 798 tone. Această valoare ridicată plasează comuna între cele mai afectate din punct de vedere al eroziunii solului, evidențiind o problemă severă de degradare a terenurilor. Cifra mare sugerează că relieful comunei include probabil versanți importanți, supuși unor ploi abundente care generează scurgeri puternice, iar acțiunile antropice (cum ar fi practicarea agriculturii pe pantă fără lucrări antierozionale sau reducerea vegetației naturale) nu reușesc să contracareze acești factori naturali.

Cu toate acestea, rata medie a eroziunii pe unitatea de suprafață – ~2,2 tone/ha/an – este relativ moderată; valoarea totală foarte ridicată se explică în bună măsură prin suprafața extinsă a comunei. Astfel, eroziunea afectează arii vaste, deși intensitatea pe fiecare hectar nu este extremă. Valoarea maximă înregistrată local (circa 185 tone/ha într-un an) indică existența unor versanți cu eroziune notabilă, dar fără fenomene catastrofale; mai degrabă, comuna se confruntă cu un proces erosional pe scară largă, difuz, decât cu probleme punctuale foarte grave.

Pentru sectorul agricol, implicațiile sunt îngrijorătoare: stratul arabil este redus an de an, ceea ce compromite fertilitatea solului și poate diminua considerabil producțiile agricole. În aceste condiții, este esențială implementarea de urgență a măsurilor de conservare a solului în Chiperceni. Se recomandă lucrări precum: construcția teraselor pe terenurile în pantă, utilizarea de culturi permanente (ierburi, plante perene) pe zonele foarte abrupte neproductive, crearea de șanțuri de colectare a apei de-a curmezișul pantelor și plantarea de copaci sau arbuști de-a lungul acestor structuri pentru stabilizare. Totodată, promovarea practicilor de agricultură durabilă (arat minim, mulcire, rotația culturilor cu plante care îmbunătățesc structura solului) va ajuta la refacerea și menținerea stratului fertil. Prin aceste eforturi combinate, comuna Chiperceni poate diminua ritmul de eroziune și proteja pe termen lung terenurile sale agricole.

Eroziunea solului - Comuna Chiperceni

0 3.000 6.000 m

Cantitatea de sol erodat, t/ha/an

 <= 2,0	 5,0 - 10,0
 2,0 - 5,0	 10,0 - 20,0
	 > 20,0

3. OPORTUNITĂȚI ȘI CONSTRÂNGERI

3.1. Oportunități de dezvoltare

1. **Agricultură competitivă.** Solurile fertile, condițiile climatice și utilizarea tehnologiilor moderne pot spori considerabil randamentele agricole, mai ales în cooperative.
2. **Turism rural și cultural.** Peisajele colinare și tradițiile locale creează perspective pentru pensiuni rurale, trasee tematice, evenimente culturale, impulsionând economia.
3. **Energie regenerabilă.** Inițiativele solare și micro-eoliene pot aduce venituri suplimentare și reduce costurile energetice.
4. **Acces la fonduri externe.** Programele europene și naționale dedică finanțări pentru modernizarea infrastructurii, agricultura durabilă și turismul rural.

3.2. Constrângeri de dezvoltare

1. **Migrația tinerilor și îmbătrânirea populației.** Lipsa forței de muncă și competențe tinere restrânge dinamica economică și inovarea.
2. **Infrastructură precară.** Drumurile, rețelele de apă-canal, gestionarea deșeurilor necesită îmbunătățiri semnificative, fără de care dezvoltarea economică e limitată.
3. **Resurse financiare locale modeste.** Bugetul primăriei nu poate acoperi toate nevoile, fiind necesare cofinanțări și parteneriate public-private.
4. **Practicile agricole necorespunzătoare.** Monocultura și excesul de fertilizanți chimici pot degenera calitatea solului și a apei, subminând sustenabilitatea pe termen lung.

3.3. Scenarii de dezvoltare

3.3.1. Scenariul 1: Dezvoltare agricolă intensivă

Obiective:

- Creșterea randamentelor prin mecanizare, soiuri performante, irigații;
- Asocierea fermierilor în cooperative pentru eficientizarea costurilor și îmbunătățirea accesului la piață;
- Crearea centrelor de procesare și depozitare (cereale, fructe, legume), sporind valoarea adăugată locală.

Riscuri:

- Presiune accentuată asupra solului și apei, necesită măsuri compensatorii de mediu;
- Investiții inițiale ridicate și dependență de fluctuațiile pieței agricole.

3.3.2. Scenariul 2: Dezvoltare ecologică și turistică

Obiective:

- Agricultură ecologică (rotația culturilor, compost, combaterea naturală a dăunătorilor) pentru menținerea fertilității și conservarea calității apei subterane;
- Dezvoltarea turismului rural prin pensiuni, trasee tematice, evenimente culturale, diversificând sursele de venit în localitate;
- Menținerea și extinderea zonelor împădurite, protejarea coridoarelor ecologice pentru susținerea biodiversității și prevenirea eroziunii.

Riscuri:

- Necesitatea unor investiții în infrastructura turistică și marketing;
- Timp de adaptare și certificare pentru fermierii care adoptă practici ecologice, necesitând instruire și resurse suplimentare.

3.3.3. Scenariul 3: Dezvoltare mixtă (agricultură sustenabilă + infrastructură modernă)

Obiective:

- Modernizarea drumurilor, rețelelor de apă-canal și implementarea unui sistem avansat de gestionare a deșeurilor, ridicând nivelul serviciilor publice;
- Adoptarea practicilor agricole durabile (rotația culturilor, fertilizare organică, gestionarea responsabilă a apei), menținând productivitatea solului și protecția mediului;
- Crearea unor facilități de procesare agroalimentară și de inițiative turistice moderate, diversificând economia locală și reducând dependența de un singur sector.

Riscuri:

- Necesită coordonare amplă între autorități, fermieri, investitori, ONG-uri și locuitori;
- Investiții inițiale considerabile, cu beneficii evidențiable pe termen mediu și lung.

4. OPȚIUNI DE DEZVOLTARE

4.1. Pretabilitatea unor culturi agricole și scheme de rotație a culturilor

În urma evaluării multicriteriale a terenurilor agricole din cele 32 de comune studiate (situate în raioanele Orhei, Rezina și Șoldănești), s-au identificat diferențe semnificative în potrivirea diferitelor culturi și folosințe ale terenului. Per ansamblu, **cerealele de toamnă** (în special grâul și orzul) prezintă cea mai mare pretabilitate, având cele mai extinse suprafețe de teren clasificate drept potrivite sau foarte potrivite pentru aceste culturi. **Culturile prășitoare de primăvară** precum porumbul și floarea-soarelui au, dimpotrivă, o extindere mult mai redusă a terenurilor cu favorabilitate ridicată, fiind în general limitate de factori climatici și edafici.

Conform studiilor în domeniu, **principalii factori limitativi** ai productivității agricole în această regiune sunt deficitul de precipitații în perioada de vegetație, regimul termic, panta terenului și proprietățile solului (porozitate, conținut de humus, textură etc.). Aceste constrângeri explică de ce **speciile sensibile la secetă sau la îngheț** (de exemplu, vița-de-vie, piersicul) au un indice de pretabilitate foarte scăzut în majoritatea comunelor, în timp ce **plantele mai rezistente** (grâul, orzul, lucerna) reușesc să valorifice mai bine condițiile locale. Totodată, pe terenurile cu pantă accentuată sau soluri slab dezvoltate, **utilizările permanente** (pășuni și fânețe) reprezintă opțiunea optimă, aceste suprafețe fiind mai potrivite pentru pajiști naturale decât pentru culturi intensive. În continuare este prezentată analiza detaliată pentru fiecare comună, evidențiind culturile cu pretabilitate ridicată, zonele propice și recomandările privind culturile ce ar trebui evitate.

Comuna Chiperceni are un profil agricol în care **grâul** și **orzul** sunt cele mai viabile culturi: ~44% din suprafața comunei este potrivită pentru grâu, iar orzul prezintă și el valori moderate (aprox. 27% teren cu pretabilitate medie). **Lucerna** are, de asemenea, zone cu favorabilitate moderată (10–20% din comună), ceea ce indică posibilitatea cultivării lor pe terenurile mai bune, în condițiile aplicării unor tehnologii adecvate. Cea mai mare parte a terenurilor rămase are însă fertilitate limitată, fiind mai utilă ca **pășune** sau fâneță (aprox. 6,4% din suprafață este chiar foarte potrivită pentru pășuni permanente). **Vița-de-vie, piersicul, cartoful și floarea-soarelui** nu găsesc condiții prielnice la Chiperceni – aceste culturi au scoruri de pretabilitate foarte mici și **nu se recomandă** extinderea lor pe terenurile comunei.

Schema de rotație recomandată (4-5 ani)

1. Anul I – Grâu de toamnă: cultură de bază, bine adaptată condițiilor locale.
2. Anul II – Orz de toamnă: alternanță cerealieră pentru diversificare.
3. Anul III – Floarea-soarelui (unde este potrivit): cultură tehnică ce rupe ciclul cerealier.
4. Anii IV–V – Lucernă: leguminoasă perenă ce refertilizează solul și oferă furaje de calitate.

Proporții și categorii de utilizare a terenului

- Culturi principale: grâu, orz, lucernă (în proporții variabile, adaptate analizei de pretabilitate).
- Culturi secundare: soia, mazăre sau alte leguminoase pe suprafețe mici.
- Pajiști permanente: pe terenurile marginale, în special în pantă.
- Livezi/pomi: doar pe microzone favorabile (prun, cireș), dacă sunt identificate.

Principii agronomice moderne aplicate

Rotația include diversificarea culturilor, alternanța cerealelor cu leguminoase și plante tehnice, evitarea monoculturii și utilizarea pajiștilor pe terenurile sensibile. Lucerna are rol ameliorator, fixând azotul și refăcând fertilitatea solului.

Culturi nerecomandate

Se vor evita culturile cu pretabilitate foarte scăzută, precum vița-de-vie, piersicul, cartoful sau porumbul extensiv, deoarece nu oferă randamente stabile și sunt vulnerabile la condițiile pedoclimatice locale.

4.2. Măsuri propuse, rezultate preconizate, indicatori de monitorizare și evaluare, instituții responsabile, surse de finanțare

Progresul general privind realizarea obiectivelor **Planului Local de Acțiuni Comuna Chiperceni, Raionul Orhei** va fi apreciat în baza următorilor indicatori:

Acțiuni	Indicator de progres	Ținta ce urmează a fi atinsă în anul 2030	Cost estimativ	Surse de finanțare
1.1. Extinderea suprafeței pădurilor	▪ Suprafață împădurită (ha)	+177 ha	30.000 – 50.000 lei/ha	▪ Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027
1.2. Extinderea suprafeței fâșiilor forestiere de protecție	▪ Suprafață fâșii forestiere (ha)	+80 ha	~63.300 lei/ha	▪ Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027
1.3. Plantarea și/sau conservarea vegetației riverane	▪ Suprafață restaurată (ha)	113 ha	4.500-16.000 lei/ha	▪ Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027
1.4. Promovarea culturilor energetice și utilizarea resurselor de biomasă forestieră reziduală	▪ Cantitate biomasă utilizată (tone) ▪ Creșterea ponderii energiei regenerabile în consumul final de energie	61 ha	Dezvoltare a culturilor energetice: 20 – 25 mii lei pe hectar în primul an Colectarea, procesarea biomasei forestiere: 200 și 350 lei pe tonă.	▪ Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. ▪ Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR). ▪ Planul Național „Construim Moldova Europeană”, Programul de Cooperare Transfrontalieră România-Moldova

1.5. Reconstrucția ecologică a pădurilor afectate de uscure și alți factori vătămători sau necorespunzătoare sub raport structural-funcțional	<ul style="list-style-type: none"> Suprafață reconstruită (ha) 	305 ha	1.500 - 2.000 lei pe hectar	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. <p>Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027</p>
1.6. Reabilitarea fâșiilor forestiere de protecție a terenurilor agricole	<ul style="list-style-type: none"> Suprafață reconstruită (ha) 	59 ha	22 000 – 35 000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027; Proiectul GEF8 (FAO) perioada 2026-2030. Proiectul de Reziliență Rurală (PRR) – UCIP IFAD <p>Proiectul „Dezvoltarea Sectorului Forestier Comunal în Moldova” – Fondul BioCarbon</p>
1.7. Protecția pădurilor prin combaterea adecvată a dăunătorilor și bolilor (metode biologice de combatere etc.) și a pășunatului în păduri	<ul style="list-style-type: none"> Rapoarte anuale Număr de intervenții 	610,74 ha	<p>Tratamente chimice: 1.000 la 5.000 lei/ha.</p> <p>Tratamente biologice: 1.500 și 3.000 lei/ha.</p> <p>Tratamente mecanice: 3.000–4.000 lei/ha.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. <p>Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027</p>
1.8. Monitorizarea stării de sănătate a pădurilor și a solurilor forestiere	<ul style="list-style-type: none"> Rapoarte anuale Numărul de studii efectuate Procentul de păduri monitorizate anual. Numărul de probe de sol și vegetație analizate 	610,74 ha	2.000 lei/ha anual	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul de granturi post-investiționale destinate managementului durabil al terenurilor este parte integrantă a Proiectului Agricultură Competitivă (MAC-P). <p>Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027</p>

1.9. Prevenirea și limitarea incendiilor	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Studii de caz ▪ Suprafața pădurilor protejată împotriva incendiilor (ha) 	610,74 ha	4.650 lei și 13.900 lei pe an	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. ▪ Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027 Proiectul „EU4 Moldova Rezilientă – Stat Sigur, Comunități Puternice”
1.10. Îmbunătățirea sistemului de monitorizare și observare a acțiunii factorilor biotici și abiotici destabilizatori	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Număr de sisteme implementate ▪ Procentajul de păduri monitorizate 	610,74 ha	13.500 lei pe an	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027
2.1 Aplicarea măsurilor hidrotehnice și fito-ameliorative pe terenurile agricole afectate de ravene	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Suprafața terenurilor afectate de ravene pe care s-au aplicat măsuri hidrotehnice și fito-ameliorative (ha) 	29 ha	165–310 mii lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. ▪ Proiectul "Îmbunătățirea capacităților pentru transformarea zonei rurale" (TRTP) ▪ Proiectul Băncii Mondiale "Agricultura Competitivă în Moldova" (MACP) Proiectul „Sprijin de urgență pentru producătorii agricoli în contextul crizei socio-economice și energetice” FAO și a Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD)
2.2 Extinderea terenurilor irigate	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Suprafața terenurilor irigate (ha) 	+82 ha	60.000 - 180.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Buget de stat, buget local, fonduri externe, parteneriate public-private. ▪ Programul Dezvoltării Sistemului de Irigare la Scară Mică (PDSISM) Granturi oferite de UCIP IFAD
2.3 Implementarea culturilor agricole cu un consum redus de apă	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Suprafața cultivată cu culturi agricole cu consum redus de apă (ha) ▪ Reducerea consumului de apă pentru irigare (%) ▪ Numărul de ferme adoptând tehnici de irigare 	1433 ha	71.000 - 123.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Buget de stat, buget local, fonduri externe, parteneriate public-private. ▪ Agenția pentru Dezvoltarea și Modernizarea Agriculturii (ADMA): Proiectul Modernizarea Tehnicii și Echipamentului Agricol (MAME). Programul Dezvoltării Sistemului de Irigare la Scară Mică (PDSISM). ▪ Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA). ▪ Programul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale (TRTP)” finanțat de Fondul Internațional pentru Dezvoltare Agricolă (IFAD). ▪ Proiecte internaționale și parteneriate Proiectul „Sprijin de urgență pentru

	<p>eficiente și culturi rezistente la secetă</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Eficiența utilizării apei în agricultura respectivă (litri de apă pe kg de produs) 			<p>producătorii agricoli în contextul crizei socio-economice și energetice” FAO și a Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD)</p>
2.4 Reducerea suprafeței de terenuri degradate	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Prevenire a și combater ea eroziunii solului, ha 	-5 ha	10.000 - 20.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, Fonduri externe, Organizații internaționale și agenții de dezvoltare, Fonduri private și investiții. ▪ Programul de îmbunătățiri funciare 2021-2025. ▪ Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027 <p>Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD)</p>
2.5 Reducerea suprafeței terenurilor puternic erodate	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Prevenire a și combater ea eroziunii solului, ha 	-7 ha	64,2 mii lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Proiectul Băncii Mondiale "Agricultura Competitivă în Moldova" (MACP). ▪ Subvenții pentru lucrările de îmbunătățiri funciare și protecția solului de la AIPA. <p>Programul de îmbunătățiri funciare 2021-2025</p>
2.6 Conversia terenurilor arabile de pe pante (cu un anumit grad de degradare) în păduri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Numărul de hectare de terenuri arabile de pe pante care au fost convertite în păduri 	20 ha	9.500 – 13.500 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat și local; ▪ AIPA, Programul de Granturi pentru Managementul Durabil al Terenurilor. FEN, Fonduri externe
2.7 Creșterea cantității de reziduuri vegetale pe suprafața solului care îmbunătățește agregarea și astfel reduce tendința de formare a crustei,	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Creșterea cantității de reziduuri vegetale aplicate pe sol pentru a îmbunătăți agregarea solului. ▪ Reducerea formării 	410 ha	7.000 - 11.500 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Buget de stat, buget local, fonduri externe, parteneriate public-private. ▪ Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor (MDT) <p>Programul de granturi pentru facilitarea accesului la piețele de desfacere pentru agricultori</p>

lucrările minime ale solului și sistemul fără lucrări.	crustei pe sol.			
2.8 Măsurile de management pentru reducerea pierderilor de carbon din sol	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Reducerea emisiilor de CO₂ ▪ Creșterea conținutului de materie organică ▪ Îmbunătățirea biodiversității solului 	82 ha	33.000 - 70.000 lei/an	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat și fonduri internaționale ▪ Programul de Finanțare a Economiei Verzi (GEFF) al Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) Programul AgreeenaCarbon
2.9 Măsurile de management pentru ameliorarea terenurilor săratate	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Recuperarea și îmbunătățirea capacității solului afectat de sare, ha 	123 ha	12.000 - 23.500 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. ▪ Programul de Granturi pentru Managementul Durabil al Terenurilor (MDT), (UCIMPA) Subvenții pentru Lucrări de Îmbunătățiri Funciare și Protecția Solului, și Programul de Subvenționare a Investițiilor în Tehnica și Echipamentele Agricole (AIPA)
2.10 Măsurile de management pentru prevenirea degradării prin destructurare și crustificare	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Suprafața totală de teren agricol protejată împotriva eroziunii, ha 	41 ha	35.000 – 55.500 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. ▪ Programul de Granturi pentru Managementul Durabil al Terenurilor (MDT) Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA)
2.11 Măsurile pentru prevenirea degradării solului prin compactare	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Suprafața terenurilor afectate de compactare, ha 	20 ha	1.250 - 3.300 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. ▪ Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA), subvenții și Programul de granturi post-investiționale "Managementul Durabil al Terenurilor" (MDT). Proiectul "Agricultura Competitivă în Moldova" (MAC-P)
2.12 Măsurile de management pentru prevenirea și combaterea poluării solului	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Suprafața terenurilor erodate reabilite, ha 	2048 ha	15.000 – 25.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, Surse externe. ▪ Proiectul „Suport pentru implementarea Acordului de Asociere” (EU4Environment) ▪ Proiectul „Consolidarea rezilienței comunităților vulnerabile la schimbările climatice” (PNUD) Proiectul „Reducerea Degradării Solurilor și Managementul Durabil al Pajiștilor” (FAO, PNUD, Ministerul Agriculturii)

2.13 Măsuri de management pentru prevenirea și combaterea pierderii de nutrienți în sol	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața terenurilor protejate de eroziune și degradare a solului, ha 	2048 ha	3.000 - 5.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, Surse externe. Proiectul „Suport pentru implementarea Acordului de Asociere” (EU4Environment) Proiectul „Consolidarea rezilienței comunităților vulnerabile la schimbările climatice” (PNUD) <p>Proiectul „Reducerea Degradării Solurilor și Managementul Durabil al Pajiștilor” (FAO, PNUD, Ministerul Agriculturii)</p>
2.14 Amendare a solurilor acide și alcaline	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața terenurilor ameliorate, ha 	8 ha	1.300 - 3.200 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, Surse externe. Subvențiile AIPA (Agenția pentru Intervenții și Plăți în Agricultură) Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) Fondul Ecologic Național <p>EU Neighbourhood Instrument</p>
2.15 Proiectarea și executarea amenajărilor antierozionale pentru anii 2025-2030	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața de teren protejată, ha 	82 ha	70.500-161.500 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, Surse externe. MAC-P (Managementul Agriculturii și Conservarea Solului) - Banca Mondială și PNUD <p>Programul Interreg NEXT România-Republica Moldova 2021-2027 – UE</p>
2.16 Modificarea categoriei de folosință a terenurilor	<ul style="list-style-type: none"> Conduc la modificarea albedoului la nivel local și eliminarea unor gaze cu efect de seră 	41 ha	21.000 - 60.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. <p>Programul de granturi post-investiționale "Managementul durabil al terenurilor", AIPA</p>
2.17 Reabilitarea terenurilor degradate antropice (exploatări miniere, depuneri de reziduuri, poluate cu hidrocarburi, metale grele etc) și împădurire	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața de teren reabilitată, ha 	8 ha	17.000 - 40.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P) <p>Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor (MDT)</p>
2.18 Amenajarea pajiștilor	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața pajiștilor amenajate, ha 	740 ha	5.000 - 12.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P) <p>Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor (MDT)</p>

3.1 Stimularea financiară privind procesul de consolidare a terenurilor mici, parcelate	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața terenurilor consolidate, ha 	41 ha	6.000–15.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. Subvenții pentru lucrări de îmbunătățiri funciare, ameliorare și protecție a solului. Proiectului „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P) <p>Stimularea consolidării terenurilor agricole, AIPA</p>
3.2 Promovarea bunelor practici agricole pentru prevenirea și combaterea degradării solului și a pierderilor de nutrienți	<ul style="list-style-type: none"> Numărul de fermieri care implementează tehnologii și practici durabile de gestionare a terenurilor Suprafața de teren agricol gestionată prin practici de management durabil 	2048 ha	78.000 - 235.000 lei per fermier	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. Proiectul Agricultura Competitivă (MAC-P). Programele Agenției pentru Dezvoltarea și Modernizarea Agriculturii (ADMA): Proiectul privind Asigurarea Fermierilor cu Fertilizanți; Proiectul privind vânzarea-cumpărarea în rate a echipamentelor pentru producerea energiei regenerabile; Proiectul privind transformarea digitală în agricultură; Proiectul Modernizarea Tehnicii și Echipamentului Agricol (MAME) <p>Proiecte ale Rețelei Naționale de Dezvoltare Rurală LEADER: Ecosistem LEADER din Republica Moldova mai sustenabil; Asociațiile GAL pentru reziliență și securitate</p>
3.3 Implementarea măsurilor de management durabil al resurselor de sol	<ul style="list-style-type: none"> Numărul de hectare unde s-au aplicat măsuri anti-eroziune, ha 	2048 ha	97.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. Programul de granturi post-investiționale pentru Managementul Durabil al Terenurilor (MDT) <p>Proiectul Băncii Mondiale „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P)</p>
3.4 Practicarea asolamentului și rotației culturilor	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea producțiilor agricole; Conservarea biodiversității Reducerea presiunii bolilor, buruienilor și dăunătorilor 	1638 ha	15.000-40.000 lei/ha/an	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. AIPA: Programul de granturi pentru îmbunătățirea productivității terenurilor prin management durabil al terenurilor și subvenții <p>ADMA: Programul de Asistență pentru Fermierii Neprivilegiați 2KR și PAC; Proiectul Modernizarea Tehnicii și Echipamentului Agricol (MAME); Programul de Dezvoltare a Sistemului de Irigare la Scară Mică (PDSISM)</p>
3.5 Executarea lucrărilor de afânare a solului pe verticală fără întoarcerea brazdei	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea conținutului de materie organică din sol; Sechestrare a carbonului; Intensificare a activității 	287 ha	1.350 - 2.600 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. Subvenții pentru lucrări de îmbunătățiri funciare (AIPA) Proiectul Modernizarea Tehnicii și Echipamentului Agricol (MAME) Proiectul privind Asigurarea Fermierilor cu Fertilizanți <p>Proiectul privind vânzarea – cumpărarea în rate a echipamentelor pentru</p>

	<p>biologice a solului;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Creșterea fertilității solului 			producerea energiei regenerabile
3.6 Atenuarea fenomenului de tasare / compactare prin reducerea numărului de treceri și executarea lucrărilor la umiditatea optimă	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Creșterea conținutului de materie organică din sol; ▪ Sechestrare a carbonului; ▪ Intensificare a activității biologice și fertilității solului 	8 ha	17.000 – 28.600 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe. ▪ Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor ▪ Subvenții pentru proiecte de prelucrare a solului (AIPA) <p>Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P)</p>
3.7 Terasarea terenurilor în pantă pentru reținerea apei pe versanți	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Creșterea umidității solului, a altor proprietăți fizico-chimice ale acestuia 	82 ha	20.000 - 30.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor ▪ Subvenții pentru îmbunătățiri funciare <p>Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P)</p>
3.8 Înființarea culturilor anuale de acoperire (culturi verzi)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Reducerea degradării sub impact al condițiilor climatice; ▪ Creșterea cantității de materie organică acumulată în sol 	1638 ha	3.250 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) ▪ Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor (AIPA) <p>Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P)</p>
3.9 Implementarea semănatului dublu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Reducerea volumului de apă curgătoare pe suprafața terenului 	41 ha	24.000 – 43.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) ▪ Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor (AIPA) <p>Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P)</p>
3.10 Extinderea sistemului de agricultură conservativă	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Perturbare a minimă a solului 	205 ha	3.600 - 6.700 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Programul de granturi privind îmbunătățirea productivității terenurilor printr-un management durabil al terenurilor (MAC-P) ▪ Proiectul privind Asigurarea Fermierilor cu Fertilizanți <p>Programul vânzări în rate 2KR în agricultura performantă irigată</p>

3.11 Implementarea măsurilor privind managementul integrat al resurselor de apă	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Suprafața de teren agricol irigat (hectare). ▪ Procentajul populației cu acces la apă potabilă sigură și de calitate. 	205 ha	43.000 - 89.000 lei (pentru implementare inițială + operare pe un an)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe, parteneriat public-privat ▪ Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) ▪ Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P) <p>Proiectul „Securitatea Aprovizionării cu Apă și Sanitație în Moldova” este finanțat de AID și ADA.</p>
3.12 Alegerea unei tehnologii optime de irigare	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Reducerea pierderilor de apă; ▪ Creșterea randamentul ui de utilizare a apei de irigat ▪ Suprafața de teren irigată (hectare) 	205 ha	pentru irigare prin picurare (pentru primul an): 9.500 – 18.000 lei/ha pentru irigare prin aspersiune (pentru primul an): 7.500 – 15.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe, parteneriat public-privat ▪ Programul Dezvoltării Sistemului de Irigare la Scară Mică (PDSISM) ▪ Granturi oferite de UCIP IFAD ▪ Agenției de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA) <p>Proiectul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale (TRTP)”</p>
3.13 Măsurile de atenuare a eroziunii hidrice	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Reducerea pierderilor de sol prin eroziune de suprafața 	205 ha	23.000 - 44.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Proiectului Agricultura Competitivă (MAC-P) ▪ Subvenții pentru proiectele investiționale de îmbunătățire a calității solurilor <p>Proiectul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale” (TRTP)</p>
3.14 Măsurile de atenuare pentru îmbunătățirea conectivității laterale și a capacității de retenție a apei în zona inundabilă	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Prevenirea inundațiilor prin preluarea undelor de viitura în luncile refăcute; ▪ Creșterea biodiversității; îmbunătățirea microclimatului 	205 ha	2.050.000 – 4.100.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Reabilitarea infrastructurii hidrotehnice pentru atenuarea vulnerabilității la fenomenele extreme determinate de schimbările climatice în Republica Moldova (PNUD) <p>Programului „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale” (TRTP)</p>
3.15 Construcția unor acumulări de compensare	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Creșterea volumului de apă ce poate fi 	123 ha	28.000 - 45.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Reabilitarea infrastructurii hidrotehnice pentru atenuarea vulnerabilității la fenomenele extreme

	utilizat pentru combaterea deșertificării			determinate de schimbările climatice în Republica Moldova (PNUD) <ul style="list-style-type: none"> Programul Dezvoltării Sistemului de Irigare la Scară Mică (PDSISM) Granturi oferite de UCIP IFAD Proiectul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale (TRTP)”
3.16 Crearea de noi zone umede	<ul style="list-style-type: none"> Îmbunătățirea microclimatului; Biodiversitatea; Protecția împotriva inundațiilor 	123 ha	60.000 – 130.000 lei/ha anual	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) Reabilitarea infrastructurii hidrotehnice pentru atenuarea vulnerabilității la fenomenele extreme determinate de schimbările climatice în Republica Moldova (PNUD) Proiectul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale (TRTP)”
3.17 Crearea de zone tampon în lungul râurilor/canalelor	<ul style="list-style-type: none"> Reținerea particulelor de sol,; Evitarea eutrofizării, Producere de biomasa 	4 ha	55.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) Reabilitarea infrastructurii hidrotehnice pentru atenuarea vulnerabilității la fenomenele extreme determinate de schimbările climatice în Republica Moldova (PNUD) Proiectul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale (TRTP)” Proiectul „Deșeuri Solide în Republica Moldova” Proiectul UNEP/GEF: Cadrul global pentru biodiversitate Proiectul UNEP/GEF: Cadrul de implementare a biosecurității pentru managementul resurselor biologice în Moldova
3.18 Reabilitarea sistemelor de irigare existente și introducerea unor noi sisteme irigaționale	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața totală irigată anual 	123 ha	pentru sistem de irigație prin picurare: 33.000 lei/ha pentru sistem de irigație prin aspersie: 51.500 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) Reabilitarea infrastructurii hidrotehnice pentru atenuarea vulnerabilității la fenomenele extreme determinate de schimbările climatice în Republica Moldova (PNUD) Programul Dezvoltării Sistemului de Irigare la Scară Mică (PDSISM) Agenției de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA)

5. COMUNICARE ȘI SENSIBILIZARE

5.1. Obiectivele strategiei de comunicare

Strategia de comunicare are drept scop sprijinirea implementării eficiente a Planurilor Locale de Acțiuni (PLA), asigurarea transparenței procesului decizional și consolidarea implicării comunității în atingerea obiectivelor de neutralitate a degradării solurilor. Comunicarea eficientă este esențială pentru transformarea unui document strategic într-un proces viu, participativ și adaptabil, în care toți actorii – autorități publice locale, cetățeni, ONG-uri și parteneri – au un rol clar definit.

Obiectivele principale ale strategiei sunt:

- Creșterea gradului de informare a populației asupra conținutului și importanței PLA;
- Promovarea beneficiilor ecologice, economice și sociale ale măsurilor propuse în plan;
- Stimularea implicării active a cetățenilor, consilierilor locali, agenților economici și instituțiilor;
- Susținerea procesului de aprobare, finanțare și implementare printr-o imagine publică clară, coerentă și pozitivă;
- Prevenirea dezinformării și asigurarea unei înțelegeri corecte a obiectivelor și măsurilor incluse în plan.

5.2. Mesaje-cheie

Pentru a asigura coerența comunicării și ancorarea acesteia în realitățile locale, au fost formulate mesaje-cheie care reflectă valorile, prioritățile și viziunea Planului Local de Acțiuni (PLA). Acestea au rolul de a mobiliza comunitatea, de a consolida parteneriatele și de a oferi direcții clare pentru un discurs public orientat spre acțiune.

„Așa cum spune și un gospodar înțelept: Nu poți păstra ogoarele pline de râpi și alunecări – trebuie să acționezi pentru a le îmbunătăți ” - evidențiază nevoia urgentă de intervenție asupra terenurilor degradate și importanța acțiunii directe pentru conservarea productivității agricole.

„Trebuie să colectăm apa de ploaie – fiecare strop contează în fața secetei” - accentuează importanța valorificării resurselor naturale, în special în contextul precipitațiilor neregulate și a presiunii asupra surselor de apă.

„Apa va fi – dar nu cum vrem: ploi abundente, neregulate, cu efecte imprevizibile” - transmite riscul asociat schimbărilor climatice și subliniază necesitatea unor măsuri de adaptare, precum vegetație de protecție, irigații eficiente și gestionarea apelor pluviale.

„Planul Local de Acțiuni – un instrument real pentru dezvoltare durabilă” - subliniază caracterul aplicabil, concret și strategic al documentului;

„Împădurim, protejăm, dezvoltăm – împreună!” - încurajează participarea cetățenilor și actorilor locali în implementarea măsurilor de mediu;

„Agricultură modernă, mediu protejat” - pune accent pe echilibrul dintre productivitate și sustenabilitate;

„Comunitate unită, viitor prosper” - transmite ideea de solidaritate locală și implicare comună în dezvoltare;

„Comuna noastră devine mai verde, mai sigură și mai pregătită pentru viitor” - oferă o imagine pozitivă, orientată spre reziliență și adaptare climatică;

„Terenurile degradate trebuie să dispară din cadastru” - exprimă ferm angajamentul pentru reabilitarea terenurilor afectate de eroziune și pentru utilizarea eficientă a fiecărei suprafețe;

„Fiecare idee contează. Fiecare voce schimbă ceva.” - subliniază importanța dialogului deschis și a consultării permanente;

„Cu planul aprobat, atragem fonduri și construim viitorul comunei” - leagă direct strategia locală de oportunitățile de finanțare și dezvoltare concretă;

„Mai multă pădure, mai puțină secetă. Mai multă grijă, mai multă viață.” - transmite clar beneficiile ecologice ale împăduririi și conservării resurselor;

„Schimbările climatice nu sunt viitorul – sunt prezentul cu care trăim astăzi” - atrage atenția asupra urgenței intervenției și necesității unei acțiuni locale rapide și coordonate.

„Comunitatea recunoaște clar nevoile prioritare – apă și canalizare, servicii de sănătate și drumuri.” – subliniază importanța concentrării resurselor pe infrastructura de bază, pentru îmbunătățirea calității vieții și prevenirea degradării continue a condițiilor de trai.

„Agricultura este afectată de lipsa irigațiilor și condiții climatice extreme – necesită sprijin tehnic și financiar.” – atrage atenția asupra vulnerabilității sectorului agricol și a urgenței implementării unor soluții de adaptare, pentru menținerea producției și securității alimentare.

„Problemele de mediu sunt urgente – gestionarea deșeurilor și reîmpădurirea sunt susținute de majoritatea.” – transmite necesitatea unor acțiuni imediate și coordonate pentru protejarea resurselor naturale și reducerea impactului asupra sănătății comunității.

„Turismul poate aduce beneficii economice – două treimi dintre cetățeni cred în acest potențial.” – evidențiază oportunitatea dezvoltării unor proiecte turistice care valorifică resursele culturale și naturale, generând venituri și locuri de muncă.

„Comunitatea este pregătită să se implice – peste 3/4 dintre locuitori vor să participe activ la consultări și proiecte.” – subliniază potențialul ridicat de mobilizare civică și importanța menținerii unui dialog constant cu cetățenii pentru succesul proiectelor.

„Deschidere majoră spre energie verde – peste 90% ar accesa programe pentru surse regenerabile.” – accentuează oportunitatea implementării de proiecte sustenabile pe energie regenerabilă, cu impact pe termen lung asupra costurilor și mediului.

5.3. Public-țintă

Strategia de comunicare se adresează unor categorii diverse de public, fiecare cu rol specific în procesul de elaborare, aprobare și implementare:

Autoritățile publice locale – primari, consilieri, funcționari publici: vizați în mod direct pentru asumarea și promovarea planului;

Cetățenii – locuitori ai comunei, în special tinerii și gospodarii interesați de conservarea terenurilor și a apei;

Fermierii și agenții economici – ca beneficiari direcți ai măsurilor privind irigarea, solul și reîmpădurirea;

ONG-uri și lideri comunitari – parteneri în implementarea activităților voluntare, de educație și conștientizare;

Instituții de învățământ și cadre didactice – esențiale pentru transmiterea valorilor legate de protecția mediului către generațiile tinere;

Finanțatori și donatori potențiali – cărora li se comunică caracterul strategic, realist și participativ al planului.

5.4. Canale de comunicare

Pentru a ajunge eficient la toate categoriile de public-țintă și a asigura implicarea comunității, au fost folosite canale de comunicare adaptate specificului local, punând accent pe accesibilitate, transparență și dialog direct:

- **Comunicare telefonică** – pentru contact rapid și eficient cu reprezentanții autorităților locale și alți actori relevanți;
- **E-mail și corespondență electronică** – pentru transmiterea documentelor, invitațiilor și agendelor;
- **Participare la ședințe de lucru și consultări publice** – esențiale în ambele runde de consultări:
 - **Prima rundă (martie-aprilie 2025)** – axată pe prezentarea obiectivelor PLA, identificarea problemelor prioritare și colectarea propunerilor. Reprezentanții echipei de elaborare a PLA au elaborat și aplicat un chestionar adresat comunității, pe baza căruia au fost obținute date relevante în cadrul zonei de

studiu: distribuția respondenților (64% administrație publică, restul fermieri, antreprenori etc.), vechimea în comunitate (peste 80% locuiesc de mai mult de 10 ani), principalele probleme identificate (lipsa locurilor de muncă și drumurile proaste – 58,2% fiecare; apă/canalizare – 46,2%), priorități investiționale (apă/canalizare – 39,1%, sănătate – 36,8%, drumuri – 18,4%), dificultăți în agricultură (lipsa irigației, secetă, costuri ridicate), probleme de mediu (deșeuri necorespunzătoare – 66,7%, eroziune sol – 44%, poluare apă – 44%) și priorități (reîmpădurire – 76%). Totodată, s-au înregistrat opinii privind turismul (64,4% cred în potențial), implicarea comunitară (76,7% doresc să se implice mai mult) și deschiderea față de energia regenerabilă (91,5%). Discuțiile au avut loc direct în sala de ședințe a primăriei, cu participarea primarului, inginerului cadastral și a unui specialist în agricultură.

- **A doua rundă (iulie-septembrie 2025)** – dedicată prezentării variantei în lucru a PLA. Autoritățile locale au fost rugate să analizeze documentul împreună cu specialiști, consilieri și reprezentanți agricoli pentru a formula observații. Aceeași echipă, completată de un consilier local implicat activ, a evaluat fezabilitatea tehnică și economică a măsurilor.
- **Rețea informală de actori locali** – primari, ingineri cadastrali, consilieri, membri ai echipei de proiect, implicați în diseminarea informațiilor și mobilizarea comunității;
- **Transparență prin documente de lucru** – procese-verbale, planuri de acțiuni și materiale distribuite atât tipărit, cât și electronic, pentru analiză și feedback;
- **Consultări publice periodice** – întâlniri lunare sau trimestriale;
- **Platforme online și grupuri de social media** – pentru feedback rapid și actualizări privind proiectele în derulare;
- **Evenimente tematice** – festivaluri, târguri agricole, zile ecologice, care combină informarea cu implicarea comunității;
- **Parteneriate cu școli și ONG-uri locale** – pentru campanii de conștientizare privind mediul, turismul și agricultura sustenabilă.

În cadrul întâlnirilor și vizitelor de teren, s-au realizat fotografiile documentative atât din teren, cât și de la ședințe, pentru a ilustra starea actuală a zonelor vizate și implicarea participanților. Procesele-verbale au consemnat propunerile și concluziile, iar PLA în format MS Word a fost transmis primăriei pentru utilizare locală. Totodată, au fost colectate și distribuite datele de contact ale persoanelor responsabile cu finanțarea proiectelor de împădurire a proprietății private, sprijinind astfel accesul comunității la oportunități concrete de implementare.

Comunicarea a fost ușoară, fluidă și eficientă, susținută de receptivitatea autorităților locale, care s-au implicat activ de la confirmarea logistică a întâlnirilor până la participarea constantă la consultări. Atmosfera deschisă și constructivă, completată de exemple concrete din teren – zone cu risc de alunecare, sectoare cu eroziune avansată, pajiști degradate – a contribuit la fundamentarea participativă a Planului Local de Acțiuni.

5.5. Activități propuse

Pentru a asigura dezvoltarea durabilă a comunei și protejarea resurselor naturale, este esențială implicarea activă a tuturor – administrație, fermieri, tineri, elevi și comunitatea locală. Activitățile propuse urmăresc nu doar îmbunătățirea practicilor agricole și protecția mediului, ci și crearea unor oportunități economice, sociale și educaționale, care să consolideze spiritul de cooperare și identitatea locală.

Campanii de informare

Organizarea de campanii interactive și vizuale despre:

- rotația culturilor și beneficiile acestora pentru sănătatea solului;
- protecția solului și a apei prin metode ecologice și tradiționale adaptate contextului local;
- gestionarea responsabilă a deșeurilor, inclusiv colectarea selectivă și reciclarea;
- conservarea biodiversității prin protejarea speciilor locale și menținerea echilibrului ecosistemelor.

Aceste campanii pot include panouri informative, proiecții de scurtmetraje documentare, concursuri tematice și caravane educaționale în satele comunei.

Ateliere și cursuri

- **Pentru fermieri:** sesiuni practice despre tehnologii agricole moderne, utilizarea eficientă a resurselor, marketing rural, accesarea de fonduri europene și naționale.
- **Pentru tineri:** instruire în antreprenoriat, dezvoltarea turismului local, organizarea de trasee ecoturistice, promovarea produselor tradiționale prin rețele sociale și platforme de vânzare online.
- **Pentru administrație:** cursuri de management de proiect, strategii de atragere a resurselor externe, formarea de parteneriate cu alte localități și organizații.

Crearea ONG-urilor locale

Susținerea formării de organizații neguvernamentale cu misiune clară de protecție a mediului și dezvoltare comunitară. ONG-urile pot deveni motorul acțiunilor de voluntariat, pot coordona proiecte educaționale și pot facilita accesul la finanțări nerambursabile.

Implicarea elevilor și localnicilor

Organizarea de acțiuni concrete și atractive, precum:

- plantarea de copaci, arbuști și flori pentru reînverzirea spațiilor publice;
- campanii de curățare a malurilor râurilor, pădurilor și zonelor verzi;
- stoparea eroziunii solului și a formării ravenelor prin construcția de gardulețe din nuiiele, terasări și lucrări simple de stabilizare a versanților;

- crearea de „patrule verzi” formate din tineri voluntari care să monitorizeze și să raporteze problemele de mediu.

Grup de lucru local

Înființarea unui grup mixt format din reprezentanți ai primăriei, fermierilor, ONG-urilor, tinerilor și școlilor, care să supervizeze implementarea proiectelor, să identifice nevoile urgente și să caute surse de finanțare. Grupul ar putea funcționa ca un „Consiliu Consultativ pentru Dezvoltare Durabilă” al comunei.

Târguri și expoziții

Organizarea periodică de evenimente tematice pentru promovarea:

- produselor locale (miere, brânzeturi, fructe, legume, conserve tradiționale);
- meșteșugurilor (țesături, obiecte din lemn, ceramică);
- oportunităților turistice (trasee de drumeție, zone naturale, gospodării agroturistice).

Aceste târguri pot include degustări, demonstrații meșteșugărești, expoziții foto și standuri interactive, atrăgând atât localnicii, cât și vizitatori din alte zone.

Perspective suplimentare

- Crearea unui **calendar anual al activităților comunitare** (Ziua Mediului, Săptămâna Verde, Ziua Recoltei).
- Organizarea de **competiții ecologice** între sate (cine colectează cele mai multe deșeuri reciclabile, cine plantează cei mai mulți copaci).
- Lansarea unui **program de „Ambasadori ai Mediului”** în rândul tinerilor, care să reprezinte comuna la evenimente județene sau naționale.
- Realizarea unui **colț verde în fiecare școală** – mini-grădini unde elevii învață despre plante și îngrijirea lor.

6. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

1. **Comuna Chiperceni dispune de un potențial agricol și peisagistic apreciabil**, care poate fi exploatat sustenabil prin politici și măsuri orientate spre dezvoltare rurală echilibrată.
2. **Scenariile de dezvoltare** (agricultură intensivă, ecologică-turistică, sau mixtă) pot fi adaptate la nevoile specifice și resursele disponibile, eventual combinând elemente din fiecare.
3. **Modernizarea infrastructurii** (drumuri, rețea de apă-canal, gestionarea deșeurilor) și **adoptarea practicilor agricole durabile** (rotația culturilor, fertilizare organică,

reducerea pesticidelor) sunt fundamentale pentru o economie rurală viguroasă și un mediu protejat.

4. **Accesarea fondurilor externe** (europene, guvernamentale, private) și **parteneriatele public-private** pot susține implementarea proiectelor prioritare, generând locuri de muncă și diversificând economia locală.
5. **Implicarea comunității și transparența administrativă** în toate etapele, de la planificare la monitorizare, contribuie la acceptarea socială și eficiență în aplicarea măsurilor, asigurând astfel succesul pe termen lung.

Prin implementarea consecventă a acestui Plan Local de Acțiuni, comuna Chiperceni își poate valorifica resursele, își poate întări infrastructura, poate sprijini agricultura durabilă și poate spori bunăstarea locuitorilor, creând un mediu rural prosper pentru generațiile viitoare.

BIBLIOGRAFIE

- Documente și rapoarte oficiale ale autorităților din raionul Orhei
- Reglementări naționale și europene în domeniul dezvoltării rurale, agriculturii și protecției mediului
- Date și analize ale Biroului Național de Statistică (BNS)
- Exemple de bune practici în agricultură ecologică și turism rural

ANEXE

1. **Material cartografic** – Hărți ale comunei Chiperceni (delimitare, utilizarea terenurilor, infrastructură)
2. **Tabele cu indicatori statistici** – Evoluția populației, structura gospodăriilor, producția agricolă
3. **Cadru legislativ și reglementări** – Lista actelor normative relevante pentru dezvoltarea locală
4. **Proiecte și inițiative locale** – Exemple de bune practici în agricultură, turism și protecția mediului
5. **Rezultate consultări** – Discuții, interviuri și chestionare cu locuitorii cu privire la nevoile și prioritățile comunei

Anexa 1.

Plan schiță a perdelor forestiere de protecție evaluate în teren

Anexa 2.

Lista și caracteristica perdelor forestiere de protecție evaluate în cadrul Proiectului

Cod PFP	Contur	Suprafața vectorizată, ha	Lățime, m	Nr rînduri	Vîrsta, ani	Compoziția	SP	Gradul de uscare	Lucrări de reabilitare propuse	Suprafața lucrării, ha
O13031	143	2.42	9	3	30	6PA2ST2CI	PA	U1	rărituri	1.45
									îngrijirea subarboretului	0.97
O13027	1631	0.53	4	1	50	10NU	NU	U1	elagaj	0.27
									refacere	0.27
O13026	1423	2.31	6	2	35	7NU3DT	NU	U1	rărituri	1.20
									îngrijirea subarboretului	1.11
O13025	1418	1.43	6	2	50	7NUC3DT	NU	U1	rărituri	1.09
									îngrijirea subarboretului	0.34
O13024	1413	2.29	6	2	35	10NU	NU	U1	îngrijirea subarboretului	1.24
O13023	1352	2.17	16	12	10	4FR3ULC3CI	FR	U1	curățiri	1.48
									îngrijirea subarboretului	0.69
O13036	1387	1.33	6	2	50	10NU	NU	U1	elagaj	1.05
									îngrijirea subarboretului	0.28
O13035	1379	1.35	6	2	35	10NU	NU	U1	elagaj	1.03
									îngrijirea subarboretului	0.32
O13039	583	0.76	4	2	35	7NU3DT	NU	U1	rărituri	0.76
O13034	7126	3.4	6	2	40	10NU	NU	U1	elagaj	2.41
									îngrijirea subarboretului	0.99
O13021	676	2.47	10	8	30	5ULC3FR1SL1DT	ULC	U1	rărituri	2.47
O13022	686	1.3	6	3	35	5PL3CI2DT	PL	U1	rărituri	0.70
									îngrijirea subarboretului	0.60
O13020	682	3.19	6	4	35	5PL3SC2DT	PL	U1	rărituri	2.14
									îngrijirea subarboretului	1.05
O13038	658	0.21	4	2	35	5CI4SL1SC	CI	U1	refacere	0.21
O13037	362	0.61	6	2	35	10NU	NU	U1	elagaj	0.49
O13032	469	1.13	4	2	40	9NU1SL	NU	U1	elagaj	0.72

									îngrijirea subarboretului	0.41
O13033	697	1.59	6	4	30	6PA2ST2CI	PA	U1	rărituri	1.05
									îngrijirea subarboretului	0.54
O13018	768	2.23	6	2	35	8NU2CI	NU	U1	elagaj	1.47
									rărituri	0.76
O13019	750	2.65	2	1	30	10NU	NU	U2	refacere	2.65
O13028	741	0.84	6	2	45	10NU	NU	U1	elagaj	0.84
O13029	583	1.72	6	2	45	10NU	NU	U1	elagaj	1.72
O13030	755	1.66	6	2	40	8NU2DT	NU	U1	elagaj	0.74
									rărituri	0.35
O13017	530	0.81	6	2	40	9NU1DT	NU	U1	elagaj	0.20
									rărituri	0.27
									îngrijirea subarboretului	0.18
O13015	1674	3.02	6	4	35	8NU2PA	NU	U1	elagaj	1.96
									îngrijirea subarboretului	1.06
O13016	1665	4.4	6	2	45	8NU2DT	NU	U1	elagaj	3.43
									îngrijirea subarboretului	0.97
O13001	660	6.35	10	6	30	6SC2ULC2SL	SC	U1	rărituri	4.35
									completări	1.00
									îngrijirea subarboretului	1.00
O13013	1656	3.83	10	2	45	10NU	NU	U1	elagaj	2.41
									îngrijirea subarboretului	1.42
O13014	1326	0.36			40	5PL3NU2DT	PL	U1	elagaj	0.21
									rărituri	0.15
O13011	926	1.86	10	2	30	6PL2NU2DT	PL	U2	rărituri	1.17
									îngrijirea subarboretului	0.69
O13012	933	0.84	2	1	35	9NU1CI	NU	U1	elagaj	0.55
									emondaj	0.55
									îngrijirea subarboretului	0.29
O13009	869	0.33	10	4	30	6PL2NU2DT	PL	U1	completări	0.33
O13010	904	2.72	8	4	30	6NU4CI	NU	U1	elagaj	2.00
									rărituri	0.72
O13006	849	0.86	2	1	40	9NU1CI	NU	U1	elagaj	0.54

O13007	863	3.44	8	2	50	1PL1SL	PL	U1	refacere	3.44
O13008	858	1.39	8	2	40	8PL1SL1CI	PL	U1	refacere	1.25
									îngrijirea subarboretului	0.14
O13003	861	0.67	6	2	20	CI	CI	U1	completări	0.34
O13004	824	1.53	4	2	30	4CI2Măr2Cais	CI	U2	refacere	1.53
O13005	815	3.36	4	1	40	5NU3CI2MA	NU	U1	elagaj	1.68
									rărituri	1.68
O13002	828	1.12	2	1	40	10NU	NU	U1	elagaj	1.12
O13040	1688	1.64	6	2	30	8ST2DT	ST	U1	rărituri	1.10
									completări	0.54
O13041	1700	2.21	10	6	30	6ST4PA	ST	U1	rărituri	1.68
									îngrijirea subarboretului	0.53
Total		78.33								76.31

Costuri estimative a lucrărilor de reabilitare a PFP

Cod PFP	Suprafața vectorizată, ha	Compoziția	Lucrări de reabilitare propuse	Suprafața intervenție, ha	Harta tehnologică, nr	Cheltuieli conform HT, pentru 1 unitate	Calculare prognozabile pentru suprafața de intervenție, (reconstrucția integrală cu plantări și completări - termen de creștere 4 ani)
O13031	2,42	6PA2ST2CI	rărituri	1,45	12	6669,74	9684,46
			îngrijirea subarboretului	0,97	33	1064,93	1030,85
O13027	0,53	10NU	elagaj	0,27	32	15250,86	4041,48
			refacere	0,27	3	34042,47	9021,25
O13026	2,31	7NU3DT	rărituri	1,20	12	6669,74	8011,69
			îngrijirea subarboretului	1,11	33	1064,93	1180,79
O13025	1,43	7NUC3DT	rărituri	1,09	12	6669,74	7248,67
			îngrijirea subarboretului	0,34	33	1064,93	365,48
O13024	2,29	10NU	îngrijirea subarboretului	1,24	33	1064,93	1317,21
O13023	2,17	4FR3ULC3CI	curățiri	1,48	10	2838,94	4189,14

			îngrijirea subarboretului	0,69	33	1064,93	739,49
O13036	1,33	10NU	elagaj	1,05	32	15250,86	16024,08
			îngrijirea subarboretului	0,28	33	1064,93	297,43
O13035	1,35	10NU	elagaj	1,03	32	15250,86	15647,38
			îngrijirea subarboretului	0,32	33	1064,93	340,78
O13039	0,76	7NU3DT	rărituri	0,76	12	6669,74	5069,00
O13034	3,4	10NU	elagaj	2,41	32	15250,86	36815,58
			îngrijirea subarboretului	0,99	33	1064,93	1050,02
O13021	2,47	5ULC3FR1SL1D T	rărituri	2,47	12	6669,74	16474,26
O13022	1,3	5PL3CI2DT	rărituri	0,70	12	6669,74	4668,82
			îngrijirea subarboretului	0,60	33	1064,93	638,96
O13020	3,19	5PL3SC2DT	rărituri	2,14	12	6669,74	14255,24
			îngrijirea subarboretului	1,05	33	1064,93	1121,05
O13038	0,21	5CI4SL1SC	refacere	0,21			0,00
O13037	0,61	10NU	elagaj	0,49	32	15250,86	7442,42
O13032	1,13	9NU1SL	elagaj	0,72	32	15250,86	11029,42
			îngrijirea subarboretului	0,41	33	1064,93	433,21
O13033	1,59	6PA2ST2CI	rărituri	1,05	12	6669,74	6999,23
			îngrijirea subarboretului	0,54	33	1064,93	575,06
O13018	2,23	8NU2CI	elagaj	1,47	32	15250,86	22446,22
			rărituri	0,76	12	6669,74	5057,00
O13019	2,65	10NU	refacere	2,65			0,00
O13028	0,84	10NU	elagaj	0,84	32	15250,86	12810,72
O13029	1,72	10NU	elagaj	1,72	32	15250,86	26231,48
O13030	1,66	8NU2DT	elagaj	0,74	32	15250,86	11300,89
			rărituri	0,35	12	6669,74	2334,41
O13017	0,81	9NU1DT	elagaj	0,20	32	15250,86	3019,67
			rărituri	0,27	12	6669,74	1782,82
			îngrijirea subarboretului	0,18	33	1064,93	189,77
O13015	3,02	8NU2PA	elagaj	1,96	32	15250,86	29937,44

			îngrijirea subarboretului	1,06	33	1064,93	1128,83
O13016	4,4	8NU2DT	elagaj	3,43	32	15250,86	52340,95
			îngrijirea subarboretului	0,97	33	1064,93	1030,85
O13001	6,35	6SC2ULC2SL	rărituri	4,35	12	6669,74	29013,37
			completări	1,00	1	79713,98	79713,98
			îngrijirea subarboretului	1,00	33	1064,93	1064,93
O13013	3,83	10NU	elagaj	2,41	32	15250,86	36798,80
			îngrijirea subarboretului	1,42	33	1064,93	1512,20
O13014	0,36	5PL3NU2DT	elagaj	0,21	32	15250,86	3129,48
			rărituri	0,15	12	6669,74	1032,48
O13011	1,86	6PL2NU2DT	rărituri	1,17	12	6669,74	7815,60
			îngrijirea subarboretului	0,69	33	1064,93	734,80
O13012	0,84	9NU1CI	elagaj	0,55	32	15250,86	8326,97
			emondaj	0,55	30	9842,29	5373,89
			îngrijirea subarboretului	0,29	33	1064,93	308,83
O13009	0,33	6PL2NU2DT	completări	0,33	5	44829,94	14793,88
O13010	2,72	6NU4CI	elagaj	2,00	32	15250,86	30501,72
			rărituri	0,72	12	6669,74	4802,21
O13006	0,86	9NU1CI	elagaj	0,54	32	15250,86	8235,46
O13007	3,44	1PL1SL	refacere	3,44	5	44829,94	154214,99
O13008	1,39	8PL1SL1CI	refacere	1,25	5	44829,94	56037,43
			îngrijirea subarboretului	0,14	33	1064,93	149,09
O13003	0,67	CI	completări	0,34	4	20622,69	7011,71
O13004	1,53	4CI2Măr2Cais	refacere	1,53	3	34042,47	52084,98
O13005	3,36	5NU3CI2MA	elagaj	1,68	32	15250,86	25621,44
			rărituri	1,68	12	6669,74	11205,16
O13002	1,12	10NU	elagaj	1,12	32	15250,86	17080,96
O13040	1,64	8ST2DT	rărituri	1,10	12	6669,74	7328,71
			completări	0,54	8	84791,77	45889,31
O13041	2,21	6ST4PA	rărituri	1,68	12	6669,74	11202,50
			îngrijirea subarboretului	0,53	33	1064,93	564,84
Total	78,33						976873,23